

Nemzetközi szakmai irányok és az ADI-hoz kapcsolódó edukációs út szakmai értéke

Dallos Rita

Veszprémi Érseki Főiskola
Szociális Tanulmányok Tanszék

Budapest, 2026. szeptember 22.

Aktualitás

- Alzheimer Világnap 30 éve szeptember 21.
- Világhónap 2012. óta a szeptember
- 2017 - WHO „Globális demenciával kapcsolatos cselekvési terv” – 194 állam
- 2020- ENSZ Egészséges Öregedés Évtizede 2020-2030.
- 2026- Dementia Atlas

*„Minél korábban tudod, annál többet tehetsz:
A demencia diagnózisa számít!”*

AZ WEBINAR

**LAUNCHING THE 2026 WORLD
ALZHEIMER REPORT: A NEW ERA
IN DEMENTIA CLINICAL TRIALS**

21 September 2026

**2pm London
7am Mexico City
4pm Nairobi
9am New York
9pm Singapore**

Register today!

Irányjelzők

- WHO Globális Cselekvési Terv (BeHe@lthy BeMobile komplex információs platform, iSupport képzési program gondozók számára)
- Globális Demencia Megfigyelőközpont (Global Dementia Observatory, GDO) Összegyűjti a WHO-tagállamok adatait 35 demenciamutató alapján
- GDO Tudáscsere Platform (Knowledge Exchange Platform, KEP) demencia területén bevált jó gyakorlatok tárháza

A DEMENCIA SZÁMOKBAN

Egyre több embert érint világszerte – de van remény.

Ember.
Családok.
Közös jövő.

A DEMENCIÁRÓL
LEHET BESZÉLNI.
ÉS TENNI IS LEHET ÉRTE.

VILÁGSZERTE

A demenciával élő emberek
száma folyamatosan növekszik.

2019

55
millió

ember él demenciával
világszerte.

2030

78
millió

ember él demenciával
világszerte.

2050

139
millió

ember él demenciával
világszerte.

2050-re a jelenlegi
adatok szerint
az érintettek száma
közel **2,5-szeresére**
nő.

MAGYARORSZÁGON

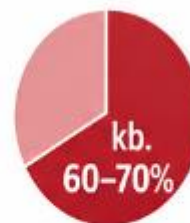
Becslések szerint
jelenleg közel

250 000

ember él demenciával.

Az érintettek
többsége 65 év feletti,
de egyre több a fiatalabb
életkorban jelentkező eset is.

Az érintettek
többségét a családtagok
gondozzák otthon.

*A demencia
nem csak egyéni
sors, hanem
társadalmi kihívás is.*

Korai felismeréssel
jobb életminőség érhető el.

Támogassuk az érintetteket
és hozzátartozóikat!

Együtt egy demenciabarát
társadalomért!

Nemzetközi szakmai irányok 1.

A demencia már nem kizárólag „időskori szociális probléma”

Közegészségügyi és társadalmi kihívás

A WHO továbbra is közegészségügyi prioritásként kezeli a demenciát, de a megközelítés egyre inkább multiszektoralis: egészségügy + szociális ellátás + család + közösség + kutatás + politika.

A WHO globális cselekvési terve 2031-ig meghosszabbítva működik.

WHO

Globális cselekvési terv
a demenciával kapcsolatban
(2017–2031)

Nemzetközi szakmai irányok 2.

PREVENCIÓ → KOCKÁZATCSÖKKENTÉS

Életútszemléletű demenciakockázat-csökkentés

A Lancet Commission 2024-es jelentése **14 módosítható kockázati tényezőt** azonosít. A **WHO 2026-os** irányelve **életútszemléletben** javasolja a kockázatcsökkentést: egészséges életmód, társbetegségek kezelése, környezeti kockázatok mérséklése és többkomponensű beavatkozások.

AKÁR

45%

a demencia kockázatának ilyen aránya kapcsolható módosítható kockázati tényezőkhöz a WHO 2026-os kommunikációja szerint.

WHO, 15 July 2026

Példák a módosítható kockázati tényezőkre az életút során

WHO

Risk reduction of cognitive decline and dementia: WHO guidelines, 2nd ed.

2 September 2026

Livingston et al.

The Lancet Commission: Dementia prevention, intervention, and care

2024

Nemzetközi szakmai irányok 3.

A DIAGNÓZIS ÚJ KORSZAKA

Korábbi felismerés és pontosabb diagnosztika

A demencia diagnosztikája világszerte új lehetőségekkel bővül. A klinikai értékelés mellett egyre nagyobb szerepet kapnak a **biomarkerek**, a **képalkotó vizsgálatok** és a **vérből mérhető Alzheimer-biomarkerek**.

Vérbiomarkerek

- pl. p-tau217, p-tau181, Aβ42/40 arány
- kevésbé invazív, szélesebb körben alkalmazható
- triázs és megerősítő diagnosztikai célokra

Képalkotó eljárások

- MRI, PET
- pontosabb betegség-azonosítás
- differenciáldiagnózis támogatása

Klinikai értékelés

- továbbra is alapvető
- biomarkerekkel együtt értelmezendő
- személyre szabott diagnosztikai út

Korábbi felismerés

- kockázati állapotok azonosítása
- tünetek előtti eltérések kimutatása
- nagyobb esély a korai beavatkozásra

Alzheimer's Association 2025 guideline

Az Alzheimer's Association 2025-ben kiadta első, bizonyítékokon alapuló klinikai irányelvét a véralapú biomarkerek alkalmazására specialista ellátásban.

A guideline szerint megfelelő esetekben a vérbiomarkerek használhatók triázusra, illetve nagy specificitású tesztek megerősítő diagnosztikai célra, mindig teljes klinikai értékelés részeként.

ALZHEIMER'S ASSOCIATION

Clinical Practice Guideline
for Blood-Based Biomarkers
in Alzheimer's Disease

2025
ALZHEIMER'S ASSOCIATION

A diagnosztika fejlődése időben

Tünetalapú
felismerés

Klinikai
értékelés

Képalkotás

Biomarkerek
(vér, liquor, képalkotás)

Korai és pontosabb
diagnózis

A diagnosztika előrehaladása azt is jelenti, hogy a **szociális ellátórendszernek** és a **támogató szolgáltatásoknak** már a **betegség korábbi szakaszában** kell reagálniuk, hogy időben megkezdődhessen a tanácsadás, a tervezés és a megfelelő támogatás.

Nemzetközi szakmai irányok 4.

SZEMÉLYKÖZPONTÚ → SZEMÉLY ÁLTAL MEGHATÁROZOTT ELLÁTÁS

Az ember igényei, értékei és életminősége a középpontban

- Autonómia, döntési lehetőség
- Méltóság
- Egyéni preferenciák
- Közösségben való részvétel

A gondozás célja, hogy a demenciával élő ember teljes élethelyzetét, egyéni igényeit és környezetét is figyelembe vegyünk.

Nem csak klinikai mutatók

Kognitív állapot

Önállóság
a mindennapokban

Társas
kapcsolatok

Életminőség

A kutatásokban egyre nagyobb hangsúlyt kapnak az ember számára valóban jelentős kimenetek: az önállóság, a mindennapi működés és az életminőség.

Szemléletváltás a gyakorlatban

Az ember
szükségei és céljai

Személyre szabott
támogatás

Részvétel
a döntésekben

Teljesebb élet
és jobb életminőség

Szakmai források

WHO

A demenciával kapcsolatos
globális cselekvési terv
(2017–2025)

Alzheimer's Disease International

World Alzheimer Report 2026
A new era in dementia
clinical trials

Nemzetközi szakmai irányok 5.

A diagnózistól a folyamatos ellátásig

A demenciával élő ember teljes életútjának támogatása

Integrált
ellátás

Személyközpontú
megközelítés

Közösségi
szemlélet

Folyamatos támogatás
a teljes életút során

A korábbi diagnózis lehetőséget ad arra, hogy a **szociális ellátórendszer is időben bekapcsolódjon**, és a támogatás a teljes életút mentén megvalósulhasson.

WHO – A demenciával kapcsolatos globális cselekvési terv (2017–2025)

4. cselekvési terület: Diagnózis, kezelés, gondozás és támogatás

A WHO integrált, személyközpontú, közösségi egészségügyi és szociális ellátási rendszert javasol a demenciával élő emberek számára.

A demenciával
kapcsolatos
globális cselekvési terv
(2017–2025)

Nemzetközi szakmai irányok 6.

A GONDOZÓ NEM „MELLÉKSZEREPLŐ”

A családtagok és gondozók támogatása a demenciaellátás kulcseleme

A WHO globális cselekvési tervében a **családtagok és gondozók támogatása** önálló cselekvési terület.

A demencia két embert érint biztosan: azt, aki él vele, és azt, aki vele él.

Sok esetben ennél jóval több családtagot.

A gondozók kulcsszerepet játszanak

Otthoni ellátás biztosítása

Életminőség fenntartása

Az ellátórendszer terheltségének csökkentése

A gondozók támogatása nemcsak etikai kérdés, hanem a **fenntartható demenciaellátás feltétele.**

A gondozók támogatásának fő területei

Információ és képzés

Pszichoszociális támogatás

Egészségmegőrzés, jóllét

Gyakorlati és pénzügyi segítség

Közösségi és társadalmi elismerés

Szakmai forrás

WHO

A demenciával kapcsolatos globális cselekvési terv (2017–2025)

5. cselekvési terület:
A családtagok és gondozók támogatása

A demenciával kapcsolatos globális cselekvési terv (2017–2025)

Nemzetközi szakmai irányok 7.

EGYENLŐ HOZZÁFÉRÉS – NEM MINDENKI UGYANONNAN INDUL

A demenciával kapcsolatos ellátás, kutatás és támogatás világszerte egyenlőtlenül elérhető.

57 millió

ember élt demenciával
2021-ben –
több mint 60%-uk
alacsony és közepes
jövedelmű országokban.

● Magas
● Közepes
● Alacsony

A demenciával élők aránya

A WHO szerint a közösségi szolgáltatásokhoz való hozzáférés akár **51%-kal magasabb lehet** magas jövedelmű országok vidéki térségeiben, mint alacsony és közepes jövedelmű országokban.

Kutatás és klinikai vizsgálatok

A földrajzi reprezentativitás és a hozzáférés egyenlőtlenségei az innováció alkalmazhatóságát és elérhetőségét is érintik.

Kulcskérdések

Ki fér hozzá
a diagnózishoz?

Ki fér hozzá
a kezeléshez?

Ki vehet részt
a kutatásban?

Ki jut megfelelő
támogatáshoz?

Szakmai források

WHO – Demencia, 2026

Alzheimer's Disease International –
World Alzheimer Report 2026

Nemzetközi szakmai irányok 8.

DEMENCIA-BARÁT → DEMENCIA-INLUZÍV TÁRSADALOM

A közösség és a környezet is alkalmazkodik

Az inkluzív és hozzáférhető közösségi környezet támogatja a demenciával élő emberek részvételét, biztonságát és önállóságát.

Szakmai forrás

WHO
Towards a dementia inclusive society (2021)

WHO
Global action plan on the public health response to dementia (2017–2025)

Részvétel

Biztonság

Önállóság

Méltóság

Nemzetközi szakmai irányok 9.

LIVED EXPERIENCE – A MEGÉLT TAPASZTALAT

A demenciával élő emberek és gondozóik mint egyenrangú partnerek

Tapasztalat
Tudás
Együttműködés

A demenciával élő ember
nem kutatási alany, nem ellátási tárgy
és nem pusztán kliens.

PARTNER

Döntéshozatal

Kutatás

Ellátásfejlesztés

A bevonás egyre inkább együttműködés:
nem róluk, hanem velük.

Szakmai források

WHO
Demenciainkluzív társadalom
(2021)

A WHO toolkit hangsúlyozza a demenciával élő emberek és gondozóik érdemi bevonását a demenciainkluzív kezdeményezések tervezésébe, megvalósításába és értékelésébe.

Alzheimer's Disease International
World Alzheimer Report 2026

Az ADI 2026 jelentése a klinikai vizsgálatokban a demenciával élő emberek és gondozók bevonását is hangsúlyozza.

World Alzheimer Report 2026

A demencia klinikai vizsgálatainak új korszaka

Fő üzenetek – számok – lehetőségek

A demenciával élők száma világszerte:

55 millió (2019) → **139 millió+** (2050)

A kutatások és kezelések hozzájárulása továbbra is egyenlőtlen a világban.

Miért jelent fordulópontot 2026?

Korábbi felismerés

Új biomarkerek (pl. p-tau217)

Új kezelési lehetőségek

Első betegségmódosító kezelések (lecanemab, donanemab)

Szélesebb kutatási területek

Gyógyszerek mellett életmód, digitális technológiák, rehabilitáció, komplex ellátási modellek

Nagyobb részvétel

Diverzebb és inkluzívabb klinikai vizsgálatok szükségessége

Az érintett emberek és gondozók már a kutatás részesei

A demenciával élő emberek és gondozók bevonása a klinikai vizsgálatok tervezésébe és az ellátási modellek kialakításába egyre hangsúlyosabb.

Cél

Olyan kutatás, diagnózis, kezelés és támogatás, amely minden érintett számára hozzáférhető, méltányos és valódi életminőségbeli előnyt jelent.

Forrás: Alzheimer's Disease International. (2026).

World Alzheimer Report 2026: A new era in dementia clinical trials. London: ADI.

www.alzint.org

World Alzheimer Report 2026

Fő megállapítások és ajánlások

Fő megállapítások

1

Gyorsuló tudományos fejlődés

Több száz klinikai vizsgálat, 158 gyógyszerjelölt 192 vizsgálatban, 2026-ra nyolc III. fázisú eredmény várható.

2

Megjelentek az első betegségmódosító kezelések

A lecanemab és donanemab a vizsgálatokban ~30%-kal lassította a klinikai hanyatlást.

3

A klinikai vizsgálatok kulcsszerepe

A szükséges résztvevőszám magas, a szűrési kiesés jelentős. Jobb információra, hozzáférésre és kutatásra való felkészültségre van szükség.

4

Egyenlőtlen hozzáférés (equity)

A vizsgálati helyszínek közel fele Észak-Amerikában található; az alacsony és közepes jövedelmű régiók alulreprezentáltak.

5

Az érintett emberek partnerként jelennek meg

A demenciával élő emberek és gondozók bevonása már a kutatás tervezésének korai szakaszában szükséges.

6

Biztonság, etika, felelős alkalmazás

Új kockázatok (pl. ARIA), informált beleegyezés, életkori és társadalmi igazságosság kérdései kerülnek előtérbe.

7

Szélesebb szemlélet

Nem csak gyógyszerkutatás: diagnosztika, digitális megoldások, életmód, pszichoszociális támogatás és komplex ellátási modellek.

10 kiemelt ajánlás

1

A korai felismerés és diagnosztikai kapacitások fejlesztése.

2

Kutatások ösztönzése az alulreprezentált régiókban.

3

Kutatási infrastruktúra és „trial readiness” fejlesztése.

4

Az Alzheimer-szövetségek szerepének erősítése.

5

Diverzitás és inklúzió a kutatások minden szakaszában.

6

A résztvevői teher csökkentése, résztvevőközpontú vizsgálatok.

7

Biztonság és kockázatkommunikáció erősítése.

8

A klinikailag valóban jelentős eredmények mérése (életminőség, mindennapi működés).

9

A demenciával élők és gondozók bevonása a kutatástervezésbe és jobb beutalási utak kialakítása.

10

A kutatási finanszírozás kiterjesztése az Alzheimer-kóron túl demenciákra is.

A tudomány önmagában nem elég.

A valódi változást az hozza, ha az innováció minden érintett számára hozzáférhető.

Ember. Kutatás. Méltányosabb jövő.

Mit kezdünk ezzel Magyarországon?

Nemzetközi tudás – hazai válaszok – közös jövő a demenciával élőkért

Alzheimer's Disease
International

The global voice on dementia

1

TUDÁS

A szakembereknek érteniük kell, mi történik.

- Nemzetközi irányok és kutatási eredmények megismerése
- Szakmai felkészültség és továbbképzések
- Evidenciák beépítése a hazai gyakorlatba
- Együttműködés az ADI-val és nemzetközi szakmai hálózatokkal

2

EDUKÁCIÓ

A családoknak és a társadalomnak érthető információ kell.

- Hiteles, közérthető információk a demenciáról
- Tudatosság növelése, stigma csökkentése
- Családok és gondozók támogatása
- Közösségi programok, szűrések, ismeretterjesztés

3

KAPCSOLAT

A nemzetközi tudást be kell hozni a hazai gyakorlatba.

- Nemzetközi együttműködések és tapasztalatcsere
- Innovatív programok adaptálása Magyarországon
- Partnerségek a kutatás, az ellátás és a szociális szféra között
- A demenciával élők és gondozók hangjának erősítése a döntéshozatalban

Alzheimer's Disease
International

The global voice on dementia

ADI csatlakozás

Magyarország aktív része a nemzetközi közösségnek.

ADI 2026
Global Conference
Lyon, France
28-31 March 2026

Líoni konferencia

Nemzetközi tapasztalatok, új együttműködések.

Alzheimer University

A csatlakozási folyamatban résztvevők és tagszervezetek részére.

FELEDHETETLEN
ALAPÍTVÁNY

Feledhetetlen Alapítvány

Betegügyi szervezet a demenciával élőkért és családjaikért.

PaDe
Partnerség a Demenciáért

PaDe

Hazai szövetség a demenciáért élőkért – közös fellépés, közös jövő.

Az ADI-hoz vezető út

Kétéves folyamat – tudás, kapcsolat, hatás

131
ország
együtt

**Alzheimer's Disease
International**

The global voice on dementia

1. LÉPÉS

Elköteleződés
és jelentkezés

2. LÉPÉS

Alzheimer University
sikeres elvégzése
(2 év)

3. LÉPÉS

Aktív bekapcsolódás
a nemzetközi munkába
(131 tagállam)

4. LÉPÉS

ADI tagságra
való jogosultság

ADI TAGSÁG

Közös fellépés
a demenciával élőkért
világszerte

1. útvonal: Tagságfejlesztési program (MDP)

Új és feltörekvő egyesületek számára

Kétéves, átfogó program

Workshopok, egymástól tanulás,
értékelés, konzultációk

Egyesületenként két résztvevő

1. év: személyes esemény Londonban
(Egyesült Királyság)

Sikeres elvégzés után tanúsítvány,
amellyel az egyesület jogosult az ADI
tagságra jelentkezni

2. útvonal: Moduláris tanulási program

Már meglévő tagok számára

Egyes workshopokra lehet jelentkezni
a szervezeti igények alapján

Online űrlapon választhatók a fejlesztendő
területek és a modulok

Havi előzetes bejelentkezés nélküli
konzultációk

A modulok:

- Vezetés és irányítás
- Adománygyűjtés és támogatáskezelés
- Rendezvény- és konferenciaszervezés
- Információ és közösségi ismeretterjesztés
- Programfejlesztés és -menedzsment
- Kommunikációs stratégiák
- Demenciában szenvedők és gondozóik bevonása
- Önkéntesek toborzása és kezelése
- Demenciautatásban való részvétel
- PR és médiakapcsolatok
- Jelenlét és hatás – oszd meg a történeted
- Érdekvédelem és közpolitika

Cél:

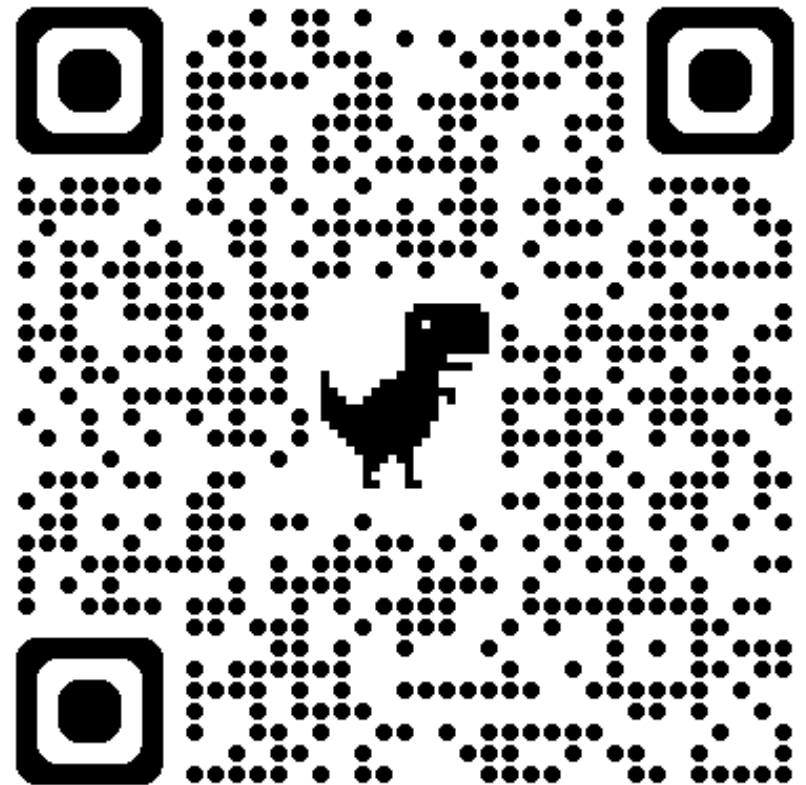
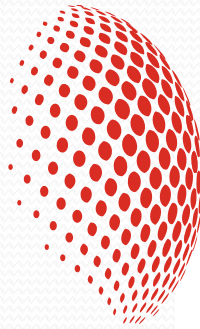
**Nemzeti
demencia stratégia**

Egy erősebb, tudatosabb
és befogadóbb társadalomért
a demenciával élőkért
és gondozóikért.

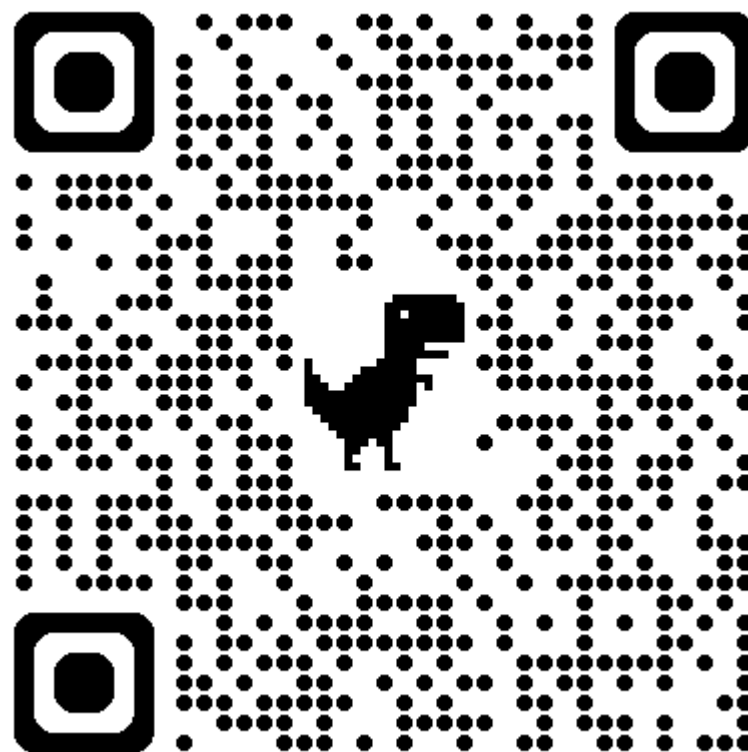
Helyi szervezetek. Globális közösség. Valós változás.

Alzheimer's Disease Atlas

Risk reduction of cognitive
decline and dementia:
WHO guidelines, second edition

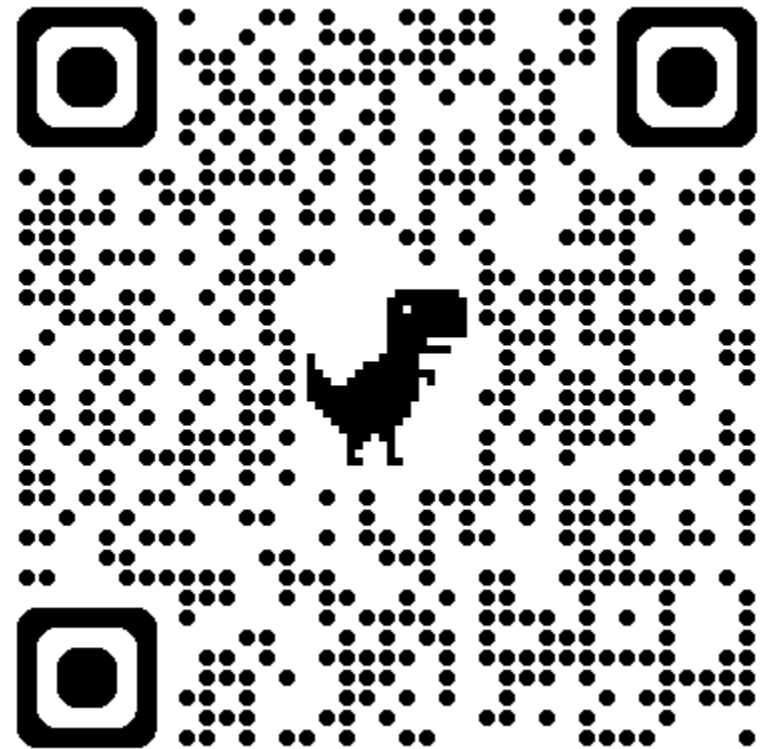
Executive summary

World Alzheimer Report 2026

A new era in dementia clinical trials

Várom a kérdéseket!

[dallosritabernadett @ gmail.com](mailto:dallosritabernadett@gmail.com)

+3630/845-2226